

Rūaumoko - Te Reo Haruru

He kupu aratohu mā te pouako

He Kupu Whakamiha

Ko Rūaumoko e ngunguru nei! Hi au au auē hā, hi!

Ko Te Reo Haruru e ngunguru nei! Hi au au auē hā, hi!

Kei ngā pouako o ngā kura puta noa i Aotearoa, ka mutu, te ao whānui, kua whakaritea ēnei kupu aratohu mā koutou hei taunaki i ngā mahi whakaako me te e-Pukapuka nei. Tikina atu!

Tēnei hoki te reo whakamānawa i te hunga pēnei i a Te Whainoa Te Wiata te mātanga pūrākau; i a Grace Moore-Kake koutou ko Charlie Tukerangi-Paku, ko Shauna Waipouri Graham, ko Benjahmin Hayward Graham ngā kaiwhakakōrero i te pūrākau mā te reo ā-waha me te reo rotarota hoki; i ngā kaitautāwhi reo rotarota, reo turi; i a Munro Te Whata te kaitārai pikitia; i ngā kaiwhakaputa ataata, oro, reo hoki; i ngā tāngata katoa i whai wāhi mai ki tēnei mahi pīki whara nei! Nā rau ringa i oti ai!

Hoake tātou ki te tiro tiro haere i ngā kupu nei.

Ihirangi

[He Kupu Whakamiha](#)

[Ihirangi](#)

[Kupu whakataki](#)

[Rūaumoko - Te Reo Haruru He Kupu Aratohu mā te Pouako](#)

[Te Marautanga o Aotearoa](#)

[Hononga ki NZSL](#)

[Te Tuhinga Pūrākau Whakamārama](#)

[Te Pūrākau Whakamārama](#)

[Ngā Āhuatanga Reo o Te Pūrākau Whakamārama](#)

[Ētahi atu Āhuatanga Reo Māori Ake](#)

[He Ngohe Ako](#)

[Ngohe: He Tukanga Tuhituhi Pūrākau Whakamārama](#)

[Ngohe: He Ara Tuhituhi i te pūrākau whakamārama](#)

[Rūaumoko - Te Reo Haruru](#)

[Ngohe: Te Whakakōrero i te Pūrākau Whakamārama](#)

[Ngohe: He pātai ārahi hei tīmatanga](#)

[He whakaaro atu anō](#)

[Ngā Āhuahira o te e-Pukapuka](#)

[Kuputaka](#)

Kupu whakataki

Ko te whakatinanatanga tēnei e-Pukapuka me ōna kiko o tētahi kāhui tangata, he pouako ētahi, he kaitārai rauemi ētahi, he kaikawe reo rotarota hoki ētahi. Hui katoa, he kāhui e whāia ana kia kounga ake, kia hāngai ake hoki ngā rauemi kei ngā kura.

E whā ngā reo e kawea ana i tēnei e-Pukapuka: te reo Māori, te reo Pākehā, Te Reo Rotarota Pākehā, Te Reo Rotarota Māori. He tuatahitanga tēnei i te ao matihiko, tērā te tuitui i ngā reo e whā ki te rauemi kotahi ko tētahi o aua reo, ko te reo Rotarota.

Rūaumoko - Te Reo Haruru *He Kupu Aratohu mā te Pouako*

Koinei te wāhi ki ngā kupu aratohu mā te pouako. Ka kitea i konei ngā hononga ki *Te Marautanga o Aotearoa*; ngā āhuatanga reo o te pūrākau whakamārama; he ngohe ako e hāngai ana ki te e-Pukapuka me ngā reo e whā; he whakamahukitanga o ngā āhuahira o te e-Pukapuka *Rūaumoko - Te Reo Haruru*.

E tika ana kia meatia ake i konei, ko te pūrākau whakamārama nei, tērā ka kitea i te e-Pukapuka, tētahi kawenga o ngā kōrero mō Rūaumoko me te ahi kōmau. Kei tēnā whānau, kei tēnā hapū, kei tēnā iwi, kei tēnā whakapono āna ake kōrero e hanga rite ana, e hanga rerekē ana hoki. Kia ngākau mahaki te whai mai, kia ngākau tūwhera te whai mai, i runga i te mōhio he kōrero kotahi tēnei o ngā kōrero manomano a te iwi Māori.

Te Marautanga o Aotearoa

Taumata 2-3, Tau Ākonga 3-5

Wāhanga Ako: Te Reo Māori

ā-Waha	ā-Tā	ā-Tinana
<p>Āheinga Reo Ka tutuki te whānuitanga o ngā āheinga reo i roto i te wairua ngahau me te hiahia ki te whakawhitiwhiti whakaaro.</p>		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ka mārama ki ētahi kōrero āhua roa tonu. 2. Ka whakapuaki kōrero hei whakaputa māramatanga, tautohetohe rānei kia puta ai te reo whakakapi, te reo patapatai me te reo whakatau. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ka tautohu, ka tā i ngā tino āhuratanga o ngā momo reo tuhi, reo tā maha. 2. Ka pakari te tuhi me te tā i ngā momo reo tuhi me ngā reo ataata e taunga ana ia. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ka mārama ki te reo ā-tinana, ahakoa he ōpaki, he ōkawa rānei te horopaki.
<p>Puna Reo Ka tipu haere tonu te puna kupu me ōna āhuratanga katoa.</p>		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ka whakanikoniko i āna kōrero, tuhinga rānei ki ngā kupu taurite, kupu āhua nā te whānui haere o tana puna kupu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ka mārama ki ētahi kupu ake o tētahi kaupapa motuhake. 	<p><i>Hei whakaaro ake: Koinei pea te wāhi ka uru atu ai ngā āhuratanga o te reo Rotarota i roto i ngā mahi whakamahere i te ako.</i></p>
<p>Rautaki Reo Ka whakamahi rautaki reo, ā, ka taea te whakamārama ngā huarahi kua whāia hei whakatutuki i tāna i whakaputa ai, i rongo ai.</p>		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ka mārama ki te anga o ngā momo kōrero Māori ake nei. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ka whakamahi rautaki whānui ki te āta whakapūmau i te māramatanga o ngā tuhinga me ngā reo ataata maha. 2. Ka whakamahi mahere hei whakatakoto, hei whakaraupapa i ngā whakaaro. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ka hāngai te reo ā-waha, ā-tinana ki te kaupapa o te kōrero.

Hononga ki NZSL

E rua ngā reo e whai mana kāwanatanga ana i Aotearoa. Ko te reo Māori tētahi, ko te reo Rotarota hoki tētahi¹. He marautanga motuhake mō Te Reo Rotarota o Aotearoa i whakamanahia i te tau 2007. He mea tuhituhi te marautanga nei i ngā mātāpono o NZC (New Zealand Curriculum).

Torohia te pae tukutuku nei: [New Zealand Sign Language in the New Zealand Curriculum](#), tīkina atu te PDF, kia kitea ngā whāinga e hāngai ana ki te Mātāpono, ngā Whenu, me te Taumata e tika ana mō tēnei rauemi.

Mātāpono: Mana Whenua

Whenu: Ngā Pūkenga Reo; Ngā Āheinga Whakawhitiwhiti

Taumata: 2

E whakahautia ana ngā pouako kei ngā kura e hiahia ana ki te whakaako i te reo rotarota ki ngā ākonga e turi ana, ki ngā ākonga e rongō ana hoki, kia āta whakaaro ki ētahi āhuetanga i mua i te whakaako. E rārangi mai nei ētahi o aua whakahautanga hei whakaaroaro mā koutou pouako mā:

1. *Whakaarohia te taiao ako o te akomanga* - e tika ana kia mārama te kite o ngā ākonga e te pouako, o te pouako e ngā ākonga katoa hoki i te akomanga.
2. *Whakawhiti kōrero me te hāpori turi* - whakapā atu ki te hāpori turi, ki ngā kaikawe o te reo rotarota, ki ngā kaihapai o te whakaako reo rotarota, ki ngā tāngata turi hoki ko tō rātou reo tuatahi ko te reo rotarota hei hoa haere mō ngā ākonga i a rātou e ako ana.
3. *Whakaritea ngā hōtaka ako e hāngai ana* - ko ngā ākonga e ako ana ki te reo rotarota he rerekē katoa tētahi i tētahi. He turi katoa ētahi, he āhua turi ētahi atu. Ko ētahi ka tino mōhio ki te reo rotarota, ā, he mōhio hoki o rātou whānau, o rātou kaitiaki rānei. He ākonga hoki kāore o rātou reo rotarota, kāore hoki i te mōhio ki tēnei mea te reo rotarota. E whai wāhi ai ngā ākonga katoa e ako ana i te reo rotarota ki ngā mātauranga e whakaakona ana, me tika te whakarite i ngā hōtaka ako kia hāngai, kia kapi i ngā matea ako o te katoa.
4. *Whakaritea ngā whakaakoranga ka hāpai i te ako i te reo whakaputa me te reo torohū* - he rite tonu te ako i te reo rotarota i tērā te ako i ngā reo kōrero huhua o te ao - kia rumakina, kia mātotoru ngā kaikawe i te reo rotarota me te wātea o ēnei horopaki ako ki te ākonga kāore e roa ka ako haere, ka mārama haere, ā, ka mau.

Kia kitea ētahi atu kōrero e hāngai ana ki Te Reo Rotarota o Aotearoa me tana wāhi i roto i ngā akomanga puta noa, tēnā pāwhiritia, ā, torohia te pae tukutuku nei: [NZSL in NZC: Approaches for teaching NZSL](#).

---

¹ New Zealand Sign Language Act 2006

Te Tuhinga Pūrākau Whakamārama

Te Pūrākau Whakamārama

Ko tā te pūrākau whakamārama he whakamārama i te takenga mai o ngā āhuatanga o te ao me te hua o aua āhuatanga ki te tangata.

Ngā Āhuatanga Reo o Te Pūrākau Whakamārama²

Koinei ētahi āhuatanga reo o te pūrākau whakamārama, ngā whakamahukitanga me ētahi tauira nō te pūrākau whakamārama *Rūaumoko: Te Reo Haruru*

Te reo raupapa

Ko tā tēnei reo he tohu kei te whai mai tētahi āhuatanga i tētahi, **kia mārama te raupapa o ngā mahi.**

- I taua wā tonu ...
- Nāwai ka ...
- Ka huri ...

Te reo whakaahua

Mā te reo whakaahua, arā, mā te āta whiriwhiri i ngā kupu hei **whakaahua i te wāhi**, i te **āhua o ngā kiripuaki**, i te **mahi a ngā kiripuaki me ō rātou kare ā-roto**, ka ‘tuhia he whakaahua’ hei whakawana, hei whakaoho, hei whakauru i te kaupānui ki te paki.

- **Tarahae** katoa ana a Whiro ki te noho a tōna teina, a Tāne, hei kaiārahi i a rātou, wh. 4.
- ... ka rere ngā roimata o Ranginui i te rirohanga o te kuku o tōna manawa... Ka waipuketia te whenua! wh. 5.
- I taua wā tonu, kua **pupū ake te riri me te pūhaehae** o Whiro ki a Tāne, wh. 10.

Te reo tūhono i te take me te pānga

Ko tā tēnei reo he tohu i te tūhonotanga o tētahi āhuatanga me te take i puta ai taua āhuatanga.

- **I te mea i kaha** te piritahi o Ranginui rāua ko Papatūānuku, **kāore ā rāua uri** i whai wāhi ki te tipu pai! wh. 4.
- Kātahi ia ka huri ki te whakamahi i Te Ahi Kōmau ki te whakahū i ngā puia kia rere ai te tahepuia ki ngā tōpito o te whenua hei tohu whakamaumahara ki ōna tuākana tōna riri i tōna mahuetanga. wh. 12.

---

² He mea tango ngā whakamāramatanga o ngā āhuatanga reo i He Tuhinga Pūrākau Whakamārama, *He Manu Tuhituhi*, nā Aronui Ltd, 2008.

Te kupu tāruarua

Kei roto i te kupu tāruarua kua tāruatia tētahi wāhanga o te kupu. Ko ētahi o ngā āheinga o te kupu tāruarua, kia mōhiohia he takitini ngā mea e whakaaturia ana, kua tāruaruatia rānei tētahi mahi.

- nui o te *ngariri*, o te *aroha*, wh.3.

Ētahi atu Āhuratanga Reo Māori Ake

Te kīwaha

Ko tā te kīwaha he whakamārama i tētahi āhuratanga kē. He momo kōrero hei whakanui, hei whakaiti rānei, hei kīnaki hoki mō ngā kōrero kua kōrerotia kētia.

Te kupu whakarite

Ko tā te kupu whakarite he whakaata, he whakamārama, he whakataurite rānei i te āhua o te tangata ki tētahi āhuratanga o te taiao.

Te whakataukī, whakatauākī

He whakaatatanga o tētahi kōrero pono.

He Ngohe Ako

Ngohe: He Tukanga Tuhituhi Pūrākau Whakamārama

Koinei ngā wāhanga me ngā whakamahukitanga mō te tukanga tuhituhi nei:

- Te Whakarite - te whakatau, te whakarite whakaaro
- Te Whakatakoto - te waihanga tuhinga tauira, tuhinga hukihuki
- Te Whakamārama - te arotake, te whakamārama ake i ngā āhuatanga o te tuhinga e tika ana kia panonihia, e pai ana rānei kia waiho noa iho aha atu, aha atu
- Te Whakatika - te whakatikatika i te reo
- Te Whakaputa - te tā, te whakaari, te whakaputa rānei i te tuhinga
- Tuku atu, tuku mai - te tuku hei tuhinga, hei whakaari, hei whakakitenga rānei mā te whakaminenga.

He tauira tēnei tukanga kua tangohia i te kohikohinga *He Manu Tuhituhi*, nā Aronui i whakaputa mō Te Tāhuhu o te Mātauranga, 2008. Ko te tikanga ia mā te āta whai i tēnei tukanga ka pai te takoto o te tuhinga. Tēnā, torohia te pae tukutuku nei kia pai ai tō kite me tō mārama ki tēnei tukanga ka mutu, ki tēnei kohinga: [Mātauranga Māori, He Manu Tuhituhi - te kohinga PDF](#)

He ara tuhituhi hoki i te pūrākau whakamārama kua whakaaturia i tēnei kohinga pukapuka. E rārangi mai nei ōna wāhanga matua hei whai mā ngā ākongā i tō akomanga ki te tuhituhi pūrākau whakamārama. Ko ngā tauira o aua wāhanga nō te e-Pukapuka *Rūaumoko - Te Reo Haruru*. Kei te pae tukutuku o runga nei ngā pukapuka katoa o *He Manu Tuhituhi*, ā, kei roto i ia pukapuka mā te ākongā tētahi ara tuhituhi, ētahi pātai ārahi i te tuhituhi rānei hei hāpai i ngā mahi tuhituhi.

Ngohe: He Ara Tuhituhi i te pūrākau whakamārama

Rūaumoko - Te Reo Haruru

- **Te hua hei whakamārama**
  - Te rū whenua, ngā puia hei tohu whakamaumahara ki ngā tuākana o Rūaumoko tōna mana ka tahi, ka rua, tōna riri i tana mahuetanga.
  - Te hāngai o te reo haruru o Rūaumoko ki tērā o te reo rotarota me ngā tāngata turi.
- **Te horopaki**
  - *Te pūtaka*: He whakamārama i te takenga mai o te rū whenua me te puia; he tūhono i te hunga e turi ana ki ngā kōrero mō Rūaumoko me tōna reo.
  - *Ngā kaipānui*: Ngā ākongā Tau 3-5 he kōrero Māori, he kōrero Pākehā, he kaikawe reo Rotarota Māori, he kaikawe reo Rotarota Pākehā hoki.
  - *Te momo tuhinga*: He pūrākau whakamārama.
  - *Te tapanga*: Rūaumoko - Te Reo Haruru.
- **Te anga o te pūrākau**
  - He whakarāpopotonga o ngā wāhanga matua o te pūrākau:
    - Te tīmatanga - He kōwae e whakamārama ana i te tūāpapa o te pūrākau.
    - Te whakatakinga - Ko wai te/ngā atua Māori matua? He aha tētahi āhuatanga o te mahi kei te haere?

- Te raupapatanga mahi - I pēhea te mahi i tīmata ai? I pēhea te tipu ki tōna teiteitanga? He aha tōna teiteitanga?
- Te whakataunga - I pēhea te mahi i tau ai? He aha te hua i puta mai ki te ao? He aha te tikanga o te hua i puta ki te tangata?
- **Ngā kupu whakaahua**
  - Ki konei tuhia ai ngā kupu whakaahua hei whakaahua atu i te āhua o ngā kiripuaki, ngā mahi me te wāhi o te pūrākau whakamārama.

Mutu ana, ko te tikanga ia mēnā i tika te whai i te ara tuhituhi, i tika hoki te ū ki te tukanga tuhituhi, ka hua mai tētahi pūrākau whakamārama pēnei i *Rūaumoko - Te Reo Haruru*.

Ngohe: Te Whakakōrero i te Pūrākau Whakamārama

E taea ana e koutou ko ngā ākonga kei tō akomanga tētahi e-Pukapuka pēnei i tēnei te waihanga.

Kia whāia e koutou te tukanga tuhituhi me te ara tuhituhi o runga nei i te tuatahi, ka ea te wāhi ki te tuhituhi pūrākau. Mutu ana, me tahuri ki te waihanga e-Pukapuka, pukapuka ōkiko rānei mā te whai i tēnei hātepe e takoto mai nei, hei whakakōrero i te pūrākau whakamārama kia whai kiko ai hei rauemi.

1. **Ngā kaitārai, ngā kaituhi, ngā kaikōrero** - Ko wai mā te hunga hanga rauemi? Kia whakaritea ngā rōpū o te akomanga, arā, he kaikōrero pūrākau (mātanga, pikiwhara, a wai ake rānei), he tira hangarau/matihiko - kaihopu whakaahua/ataata/kōrero, kaitā pikitia, kaituhituhi, hunga reo rotarota me te waihanga kupu hou [**he wāhi anō i ngā aratohu nei mō te waihanga kupu hou: Papatūānuku, Tūpai, ērā tomokanga katoa**], kaiwhakahaere/takawaenga mō te rōpū.
2. **Te wāhi ki te kaikōrero** - Ka whakataki te kaikōrero i tana pūrākau - reo Māori, kātahi ki te reo Pākehā mō te hunga kāore o rātou reo Māori.
3. **Te wāwāhi me te whakarāpopoto i te pūrākau** - ka wāhia, ka whakarāpopotohia te pūrākau ki ngā whārangi/wāhanga 12 mā te hanga papakōrero. Tirohia te pae tukutuku nei kia kitea ētahi pūrākau whakamārama nō Te Moana-nui-a-Kiwa hei āwhina i a koutou ki te whakakōrero i te pūrākau ka whiriwhiria: [Pasifika Digital Legends](#)
4. **Te tuhituhi i ngā kupu kōrero** o te reo Māori me te reo Pākehā hoki.
5. **Te whakarotarota i te pūrākau** - Me whakaaro ki te reo Rotarota me ngā āhuatanga o taua reo i roto i ngā mahi ako. He wā ōna me waihanga kupu hou i te korenga; he wā hoki ōna me āta whakaaro ki te rerenga kētanga o ngā mātāpono o te ako i te Reo Rotarota i ērā o te ako i te reo Māori, te reo Pākehā anō hoki. Me hāngai ki ngā whakaaro Māori me te mātauranga Māori.
6. **Te tā pikitia** kia hāngai hei whakawana i te pūrākau.

7. **Te hopu reo** - me āta whakaaro ki te momo tangata ka tīpakohia hei reo mō ngā kiripuaki o te pūrākau.

8. **Te hopu ataata** o te reo rotarota.

9. **Te wawāhi** i ngā kōrero, pikitia, te reo, aha atu, aha atu.
10. **Te whakaputa** hei rauemi.
11. **Te whakatairanga, te whakanui** - he mea nui te whakatairanga me te whakanui i tētahi rauemi kia horapa tana rongonui ki te whenua, ki te ao!

Ngohe: He pātai ārahi hei tīmatanga

E rārangi mai nei ētahi pātai hei ārahi i te pouako me te ākonga ki te whakamārama me te whakaū māramatanga ki ngā āhuatanga o te pūrākau whakamārama *Rūaumoko - Te Reo Haruru*. E hāngai ana ngā pātai nei ki ngā āhuatanga ōrite o te hunga turi me Rūaumoko. Tukuna hei whakaaro mā ngā ākonga.

1. Ki ōu whakaaro, he aha ngā taunahua kei te aroaro o te hunga turi mō te wāhi ki te reo kōrero me te reo rotarota? He aha te wāhi ki te hunga turi mō te whakaako i te hunga kāore e turi ana ki ōna reo me ōna āhuatanga? He aha te wāhi ki te hunga kōrero, te hunga whakarongo, hei hāpai i te ako a te hunga turi?
2. Te Reo Rotarota = Te Reo Haruru - he aha ngā āhuatanga e rite ana? Hei tauira, ko tā te hunga turi he takahi i tētahi waewae ki te papa kia aro atu ai tētahi ki a ia. Ko tā Rūaumoko he whakarū i te whenua kia aro atu ai te tangata ki a ia.
3. I tua atu i te reo, he aha ētahi āhuatanga nā reira te hunga turi ka kī ake he ōrite rātou ki a Rūaumoko?

He whakaaro atu anō

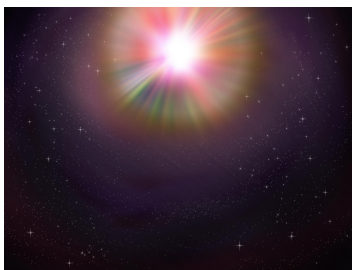
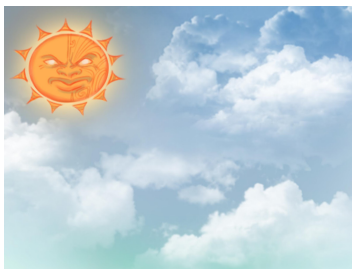

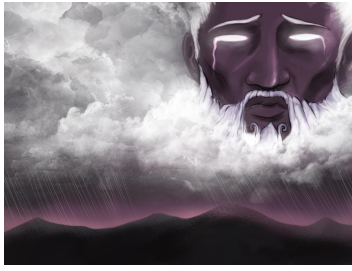
- Uiui - ka uiui haere ngā ākonga i a rātou anō mō te āhua ki ngā ara whakawhiti kōrero, whakawhiti whakaaro i te kāinga.
- “Me he hanga ahau nō te taiao, ko au tētahi...” - ka tonoa te ākonga ki te tā whakakitenga o tana hanga me ko ia tētahi hanga o te taiao pēnei i te kapua, ngā ngaru o te moana aha atu, aha atu, me te whakamārama i tāna i whiriwhiri ai. He pai hoki tēnei ngohe hei aro ki ngā hanga o te kanohi i te hunga turi e kōrero ana.
- Whakapapa - kōrerohia te whakapapa o te ākonga, kimihia ngā kōrero mō tōna pepeha. He tangata anō kei tōna whakapapa e turi ana?

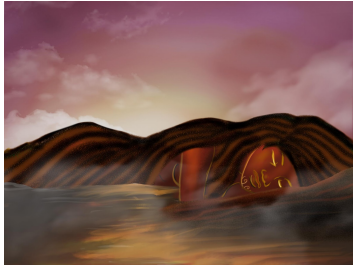

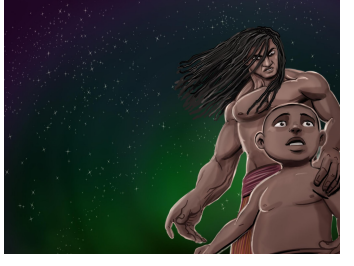

Ngā Āhuahira o te e-Pukapuka

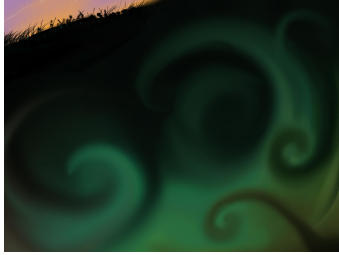
He whakaakoranga motuhake kei te taupānga o te e-Pukapuka nei hei hāpai i te tangata ki te whakamahi i te taupānga. Otirā, he tuatahitanga tēnei tūmomo rauemi, nā reira, he āhuahira e tika ana kia whakamāramahia i konei.

Te Reo Rotarota

E rua ngā mita o te reo rotarota kei tēnei e-Pukapuka: te reo Māori, te reo Pākehā. Ko ētahi o ngā kupu Māori kāore ōna taurite i te reo Rotarota i mua i te whakarewatanga o tēnei rauemi, nā reira, ko ētahi o ngā tohu reo rotarota ka kitea pēnei i te Rarohenga, i Te Ahi Kōmau hoki he tohu, he kupu hou katoa i te reo rotarota. E rārangi mai nei ngā tohu hou i waihangahia mō tēnei rauemi.

Ingoa/Kupu	Tānga	Tohu
Io		Pāwhiritia te tānga kei te whārangi 2 kia kitea te tohu reo rotarota mō Io.
Te Rā		Pāwhiritia te tānga kei te whārangi 2 kia kitea te tohu reo rotarota mō Te Rā.
Te Marama		Pāwhiritia te tānga kei te whārangi 2 kia kitea te tohu reo rotarota mō Te Marama.
Ranginui		Pāwhiritia te tānga kei te whārangi 2 kia kitea te tohu reo rotarota mō Ranginui.

Papatūānuku		Pāwhiritia te tānga kei te whārangi 2 kia kitea te tohu reo rotarota mō Papatūānuku.
Whiro		Pāwhiritia te tānga kei te whārangi 2 kia kitea te tohu reo rotarota mō Whiro.
Tūmatakākā		Pāwhiritia te tānga kei te whārangi 2 kia kitea te tohu reo rotarota mō Tūmatakākā.
Tāne		Pāwhiritia te tānga kei te whārangi 2 kia kitea te tohu reo rotarota mō Tāne.
Tūpai		Pāwhiritia te tānga kei te whārangi 2 kia kitea te tohu reo rotarota mō Tūpai.
Rūaumoko		Pāwhiritia te tānga kei te whārangi 2 kia kitea te tohu reo rotarota mō Rūaumoko.

Te Ahi Kōmau		Pāwhiritia te tānga kei te whārangi 7 me te whārangi 9 hoki, kia kitea te tohu reo rotarota mō Te Ahi Kōmau.
Rarohenga		Pāwhiritia te tānga kei te whārangi 9 kia kitea te tohu reo rotarota mō Rarohenga.

Ngā Tomokanga

Kei te e-Pukapuka *Rūaumoko - Te Reo Haruru* ētahi tomokanga motuhake e hāngai ana ki ngā atua, te taiao me ētahi atu āhuatanga o te pūrākau nei. Ki te pāwhiritia ngā tomokanga, arā, ki te pā te matimati ki te whakaatanga o tētahi o ngā atua, o tētahi hanga rānei, ka puta mai te ataata reo rotarota e hāngai ana. Kei raro iho nei ētahi taura:

Atua/Hanga	Tomokanga	Tohu
Tāne		Pāwhiritia te tānga kei te whārangi 2 kia kitea te tohu reo rotarota mō Tāne.
Te Ahi Kōmau		Pāwhiritia te tānga kei te whārangi 7 me te whārangi 9 hoki, kia kitea te tohu reo rotarota mō Te Ahi Kōmau.

Kuputaka

Reo Māori

āhuahira

e-Pukapuka

matihiko

ngariri

ōkiko

reo rotarota

taupānga

taunahua

Tomokanga

Reo Pākehā

special features; features

e-Book

digital

love

physical

sign language

app; application on a device

obstacle

Touchzones (in this context for app)